

БУДДИСЬКА ЕКОНОМІКА: ВИБІР МІЖ МАТЕРІАЛЬНОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТЮ ТА ТРАДИЦІЙНОЮ ДУХОВНІСТЮ

Актуальність дослідження. У сучасному світі все частіше перед людиною постає складний вибір: матеріальна забезпеченість чи традиційна духовність. Варто зрозуміти, що і те, й інше має велике значення та відіграє важливу роль в економічному житті. Також за допомогою буддистської економіки можна вирішити одну з актуальних проблем сьогодення: раціональне використання ресурсів при їх обмеженості і різького збільшення попиту на них в наслідок збільшення населення. **Мета дослідження:** дослідити проблему вибору між матеріальною забезпеченістю та традиційною духовністю. **Завданням дослідження є:** дослідити суть буддистської економіки; вивчення проблеми вибору на основі буддистської економіки; суть роботи в буддистській економіці. **Об'єкт дослідження:** вплив буддизму на соціально-економічне становище населення. **Предмет дослідження:** суть у матеріальні забезпеченості та традиційні духовності. Буддистська економіка ґрунтується на простоті й відсутності будь-якого примусу. Для європейського бізнесмена буддистський спосіб життя здається чудом через дивовижну раціональність його моделі: винятково малі витрати і задовільні результати. Головним для буддизму є не вибір між економічним зростанням і традиційною стагнацією бізнесу, а вибір своєрідного «середнього шляху», «проміжної економіки» між матеріальною забезпеченістю та традиційною духовністю. Таким чином, ключові поняття буддистської економіки - простота і ненасильство. З точки зору економіста, чудо буддистського життєвого укладу полягає в його досконалої раціональності - різьке малі кошти ведуть до надзвичайно задовільних результатів [1]. Сучасному економісту дуже важко зрозуміти сказане. Він звик міряти рівень життя обсягом річного споживання, постійно припускаючи, що той, хто споживає більше, «заможніше» того, хто споживає менше. Буддистський економіст оцінив би такий підхід як безмірно ірраціональний, оскільки споживання - лише засіб забезпечити людській добробут, то метою має бути досягнення максимуму благополуччя при мінімумі споживання. Якщо, наприклад, одяг потрібна для підтримки досить комфортної температури і привабливого зовнішнього вигляду, то завдання полягає в тому, щоб ці функції виконувалися при найменших можливих зусиль, тобто перевагу слід віддавати довговічній одязі, виробництво якої вимагає якомога менше важкої праці. Чим менше потреби в тяжкій праці, тим більше сил залишається для мистецтва і творчості. Вищим ступенем економічної недоцільності було б, скажімо, вдягатися на сучасному Заході, до кравецькому справі, в той час як набагато кращого результату можна досягти, вмів одягаться в прості шматки тканини. Верхом необачності було б виготовляти швидко зношуються одяг, і верхом варварства - потворну, на вигляд поношений або вульгарну. Сказане з приводу одягу так само відноситься до всіх предметів людських потреб. Володіння власністю і споживання - це лише засоби для досягнення цілей, а буддистська економіка являє собою систематичне вчення про те, як досягти цілей мінімальними засобами. Коротше кажучи, буддистська економіка прагне за допомогою оптимальних моделей споживання максимізувати людське почуття задоволеності, а сучасна - за допомогою оптимальних моделей виробництва максимізувати споживання. Неважко зрозуміти, що спосіб життя, націлений на оптимальне споживання, вимагає значно менше зусиль, ніж спосіб життя, підлеглий прагненню до максимізації споживання. Тому не варто дивуватися, що, скажімо, життя бірманців куди менше обтяжена турботами, ніж життя громадянина Сполучених Штатів, незважаючи на те, що кількість трудозберігаючого обладнання, що використовується в Бірмі, - крапля в морі в порівнянні з тим, що задіяно в США [1]. Буддистські країни часто висловлювали намір зберігати вірність своїй спадщині. Наприклад, Бірма: «Нова Бірма не бачить протиріч між релігійними цінностями і економічним прогресом. Духовне здоров'я і матеріальне благополуччя - не вороги, а природні союзники» І ось ще цитата: «Ми успішно можемо з'єднати успадковані нами релігійні і духовні цінності з вигодами, які дає сучасна техніка» І ще: «Для нас, бірманців, - святий обов'язок дбати про те, щоб і наші мрії, і наші дії були в згоді з нашою вірою. Цього принципу ми будемо слідувати завжди» [2]. При цьому такі країни незмінно допускають для себе можливість будувати плани економічного розвитку засобами сучасної економіки. Вони звертаються до економістів з так званих розвинених країн за порадою, за допомогою у формуванні політичного курсу і плануванні довгострокового розвитку. Не схоже, щоб хоч хтось замислювався над тим, що буддистський спосіб життя вимагає виникнення буддистської економіки, подібно до того, як сучасна економіка виникла з матеріалістичного способу життя [2]. Сучасні буддологи та духовні провідники буддизму також дуже активно висвітлюють характер проблеми взаємодії економіки та буддистських канонів. Так, відомий данський Лама Оле Нідал дуже виразно і однозначно тлумачить проблему співвідношення принципів економіки та постулатів буддизму у частині, що стосується людських проблем та мотивів поведінки: «Буддист виступає проти світських бажань, тобто майже повністю випадає із суспільства споживання та заощадження. Йому не потрібна престижна машина, якщо в нього є непогана. По суті ж, світський буддист повністю відсторонюється від всього того, заради чого, фактично, людина загалом працює і буде кар'єру» [3, с.128]. Для буддизму властивим є застосування унікального інструменту за допомогою якого буддисти позбавляються від потреб та бажань. Йдеться про використання різного роду медитативних практик, що сприяють наближення віруючих до Просвітління [3, с.129]. З точки зору буддиста, робота має щонайменше три способи призначення: дати людині можливість застосовувати і розвивати свої здібності, дозволити йому подолати власну егоцентричність, об'єднавшись з іншими людьми для спільної справи, і створювати блага і послуги, необхідні для стає буття. Буддистська економіка дуже сильно відрізняється від економіки сучасного матеріалізму, оскільки для буддиста сутність цивілізації полягає не в збільшенні потреб, а в очищенні людських характерів. У той же час першочерговий вплив на формування звичаїв людей надає їх робота. Робота, яка виконується належним чином і в умовах, що відповідають людській гідності і свободі, благословляє і тих, хто її робить, і те, що вони роблять. Буддистське економічне планування було б з самого початку орієнтоване на повну зайнятість, а його першочерговою метою було б дати роботу кожному, хто потребує «зовнішньому» робочому місці. Буддист максимізувати б зайнятість замість того, щоб максимізувати виробництво. Жінки, в більшості своїй, не мають потреби у «зовнішньому» робочому місці, тому широкомасштабна зайнятість жінок в офісах або на заводах розглядалася б як ознака серйозного економічного прораханку. Зокрема, дозволити матерям маленьких дітей працювати на заводах, поки їхні діти ростуть безпритульними, було б, в очах буддистського економіста, настільки ж економічно недоцільним, як в очах сучасного економіста - наймання кваліфікованого робітника в солдати [4, с.75]. На думку вченого Е.Ф. Шумахера, сприймати працю як дещо утомлююче чи нудне означає переступати через закон моралі і надавати перевагу речам, а не людям. Таким же важливим є і відпочинок, адже він нерозривно пов'язаний з працею. На основі буддистської економіки - виробництво на базі місцевих ресурсів та для місцевих потреб є раціональним способом існування. Виробництво та експорт для інших регіонів та країн може бути виправдане лише в малих масштабах. Тож, можна визначити схему буддистської економіки виробництва: «місцеве виробництво - місцеве споживання» [4, с.76]. **Висновки:** Отже, в світлі безпосереднього досвіду і, одночасно, довгострокових перспектив буддистської економіки можна рекомендувати навіть тим, хто вірить, що економічне зростання важливіше будь-яких духовних або релігійних цінностей. Адже мова не йде про те, щоб вибрати між «сучасним ростом» і «традиційним застоєм». Йдеться про те, щоб знайти правильний шлях розвитку, «Середній шлях» між безглуздя матеріалізму і неповороткістю традиціоналізму; коротше кажучи, мова про те, щоб знайти «Правильний спосіб життя».

Список використаних джерел

1. Економіка і мораль. Релігійні типи господарювання - URL://<https://buklib.net/books/33016/>
2. Мале прекрасне: економіка в якій люди мають значення - URL://<https://www.rulit.me/books/maloe-prekrasno-ekonomika-v-kotoroy-lyudi-imeyut-znachenie->
3. Вольний К. Ретроспектива економічної думки: Економічні вчення буддизму// Вісник ТНЕУ. №1. 2010. С.128
4. Е.Ф. Шумахер «Мале прекрасне: економіка, в якій люди мають значення». 1973. С. 76